

KOMMUNEREFORM 2016

Sammendragsrapport

Prosess og drøfting av ulike alternativer

Vedlegg til sak: Kommuneform 2016, 21.6.2016.

Sør-Odal kommune

Innholdsfortegnelse

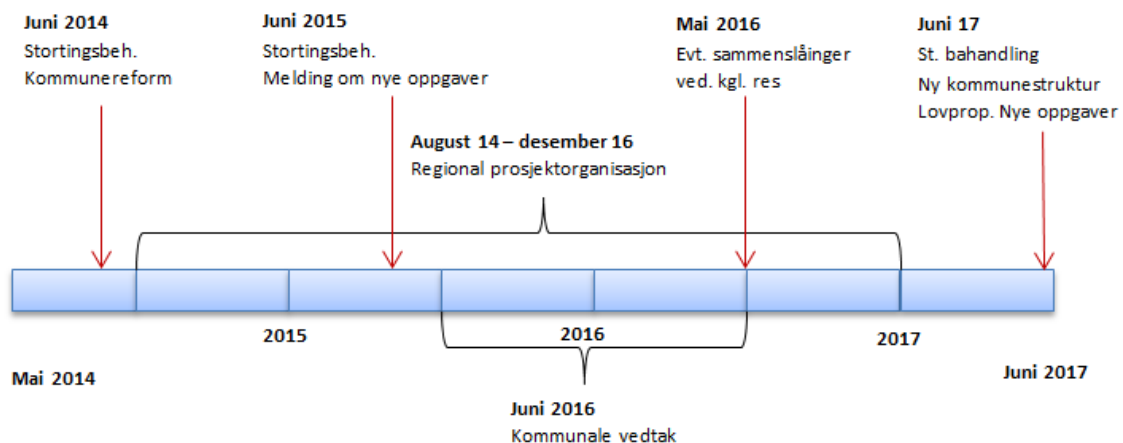
Bakgrunn for saken.....	3
Kommunereformen.....	3
Målsetning med reformen	3
Prosess for kommunereform i Sør-Odal kommune	4
Rapport: Utredning av kommunestruktur i Glåmdalsregionen	4
Innbyggerundersøkelsen	5
Nabosamtaler	6
Forhandlingsutvalg	6
Felles plattform	8
Ulike kommunealternativer	8
Alternativ 1: Sør-Odal kommune skal bestå som egen kommune.....	9
Bærekraftige og økonomisk robuste kommuner	9
Gode og likeverdige tjenester til innbyggerne	12
Helhetlig og samordnet samfunnsutvikling.....	15
Styrke lokaldemokratiet og gi større kommuner flere oppgaver.....	19
Sammendrag alternativ	20
Alternativ 2: En ny Odalskommune for Nord-Odal og Sør-Odal kommuner.....	21
Bærekraftige og økonomisk robuste kommuner	21
Gode og likeverdige tjenester til innbyggerne	25
Helhetlig og samordnet samfunnsutvikling.....	27
Styrke lokaldemokratiet og gi større kommuner flere oppgaver.....	29
Etablering av den nye kommunen.....	29
Sammendrag alternativ	30

Bakgrunn for saken

Kommunereformen

Kommunereformen ble satt i gang i 2014 og varer frem til nasjonale vedtak er fattet, innen 1. januar 2018. Det legges opp til at kommunene skal gjøre vedtak om sammenslåing innen 30. juni 2016. Regjeringen planlegger å fremme en samlet proposisjon til Stortinget om ny kommunestruktur våren 2017. Departementet legger til grunn at sammenslåingene vil iverksettes senest 1. januar 2020.

Regjeringens fremdriftsplan for arbeidet:

Målsetning med reformen

Regjeringens hensikt med reformen er å flytte ansvar til større og mer robuste kommuner. Hovedmålet er et lokaldemokrati som kan ivareta velferd og sikre verdiskaping og trivsel. Kommunene må ha kraft til å møte utfordringene som venter knyttet til demografi, velferd og kompetanse og evne til å utvikle gode og attraktive lokalsamfunn.

Målene med den nye reformen er:

1. Bærekraftige og økonomisk robuste kommuner (økonomi)
2. Gode og likeverdige tjenester til innbyggerne (tjenesteproduksjon)
3. Helhetlig og samordnet samfunnsutvikling (samfunnsutvikling)
4. Styrke lokaldemokratiet og gi større kommuner flere oppgaver (myndighetsutøvelse og lokaldemokrati)

Prosess for kommunereform i Sør-Odal kommune

Kommunestyret i Sør-Odal vedtok 24.11.15, sak 63/15, arbeidsprosessen frem mot 30.6.16. Det ble videre nedsatt en styringsgruppe til å lede reformarbeidet i kommunen. Styringsgruppens oppgave har vært å sikre at prosessen er gjennomført i tråd med sentrale føringer og i parallellitet med samarbeidene kommuner. Styringsgruppen har videre hatt ansvaret for å ta beslutninger av prosessuell karakter og bringe eventuelle uklarheter frem til politisk behandling.

Det legges opp til følgende fremdrift for arbeidet i med kommunereformen i Sør-Odal kommune:

Behandling av alternativer for en fremtidig kommunestruktur i kommunestyret	21.6.2016
Oversendelse av kommunens foreløpige vedtak med aktuelle kommunealternativer til fylkesmannen	30.6.2016
Folkeavstemning kommunestruktur	12.9.2016
Endelig behandling av saken i kommunestyret	20.9.2016
Formell oversendelse av kommunestyrets endelige beslutning til fylkesmannen	30.9.2016

Rapport: Utredning av kommunestruktur i Glåmdalsregionen

BDO har på oppdrag fra Glåmdal regionråd utarbeidet rapporten «Utredning av kommunestrukturen i Glåmdalsregionen». Det er gjort vurderinger av fire scenarier knyttet til tjenesteproduksjon, myndighetsutøvelse, samfunnsutvikling og lokaldemokrati for alternativene:

1. Dagens kommunestruktur
2. En Glåmdalskommune med alle 7 kommuner
3. Tre kommuner i Glåmdalsregionen: Sør-Glåmdal (Kongsvinger, Grue, Eidskog), Odal (Sør-Odal og Nord-Odal) og Nord-Glåmdal (Åsnes og Våler)
4. To kommuner i Glåmdalsregionen: Søndre-Glåmdal (Kongsvinger, Grue, Eidskog, Sør-Odal og Nord-Odal) og Solør kommune (Grue, Åsnes og Våler)

BDO har konkludert med at dagens kommuner i Glåmdalsregionen har mange utfordringer; svak sysselsettingsvekst, svak kommunaløkonomisk soliditet og mangel på felles strategier for å utvikle samfunnet og næringslivet i regionen.

Sett i lys av målsetningene med reformen og analyser av kommunenes rolle som tjenesteyter, myndighetsutøver, samfunnsutvikler og lokaldemokratisk arena anbefaler BDO at kommunene slår seg sammen til en kommune, alternativt to- til trekommunealternativene. En storkommune vil etter BDOs skjønn ha bedre forutsetninger for å kunne levere gode tjenester til innbyggerne i fremtiden ved blant annet gjøre det mulig å skape større fagmiljøer i egen organisasjon. En ny storkommune vil også ha bedre forutsetninger for å satse helhetlig på samfunns- og næringsutvikling i regionen.

BDO påpeker videre i sin rapport at dagens kommunestruktur ikke er hensiktsmessig sett opp mot formålene i reformen og i lys av de utfordringer som regionen vil stå ovenfor i fremtiden. Spesielt knyttes utfordringene til lav økonomisk soliditet, men også til utfordringer med små fagmiljøer og lav kapasitet i egne organisasjoner (sårbarhet). Regionens svake nærings- og befolkningsutviklingsstatistikk betyr også at regionen i fremtiden vil være avhengig av en helhetlig samfunns- og næringsstrategi for å utvikle næringslivet i regionen.

Det vises for øvrig til rapporten. Rapporten oppfyller utredningskravet i reformarbeidet.

Innbyggerundersøkelsen

Sentio gjennomførte på vegne av Glåmdal regionråd en innbyggerundersøkelse i november 2015. 2 200 innbyggere i Glåmdalsregionen deltok i undersøkelsen, hvorav 300 av respondentene var bosatt i Sør-Odal kommune.

Hovedtrekkene i undersøkelsen er slik:

Sør-Odal kommune		
På generelt grunnlag er du enig eller uenig i reformen? 100=helt enig, 0=helt uenig, vet ikke er tatt ut		61
Andel som er positiv til sammenslåing med en eller flere av nabokommunene		70 %
Dersom Sør-Odal skulle slå seg sammen med en eller flere nabokommuner, hvilke eller hvilken kommune burde kommunen slå seg sammen med? Flere svar mulig		
	Nord-Odal	66 %
	Nes	23 %
	Kongsvinger	22 %
Fra 2017 vil det trolig bli innført et nytt inntektssystem hvor det er grunn til å tro at kommuner som slår seg sammen vil få økte inntekter. Vil en sammenslåing av to eller flere kommuner kunne være et alternativ for å kunne opprettholde dagens nivå på tjenestene eller er det bedre å redusere tilbudet til innbyggerne for å kunne opprettholde dagens tjenester?		
	Sammenslåing	79 %
	Reduksjon av tilbud	10 %
	Vet ikke	11 %
Hvor viktig er det for deg at følgende hensyn vektlegges ved en eventuell kommunesammenslåing? 100=svært viktig, 0=ikke viktig, vet ikke er tatt ut		
	Avstand til offentlig tjenestetilbud	76
	Avstand til rådhuset	38
	Fordeling av offentlige arbeidsplasser i ny kommune	66
	Utvikling i alle deler av kommunen	77

Undersøkelsen viser at en overvekt av de spurte er positive til en sammenslåing med en eller flere nabokommuner, positiviteten øker ytterligere dersom kommunene må redusere sitt tjenestetilbud ved å stå alene. Nord-Odal kommune er det foretrukne alternativet ved en eventuell sammenslåing, men en andel av de spurte vurderer Kongsvinger og Nes som mulige alternativer. Ved en sammenslåing bør avstand til offentlig tjenestetilbud (som skole, barnehage, lege, NAV-kontor), fordeling av offentlige arbeidsplasser og hensynet til utvikling av alle deler av kommunen vektlegges mest.

Nabosamtaler

Det er som en del av prosessarbeidet med kommunereformen gjennomført nabosamtaler med følgende kommuner:

Nes kommune

Nes kommune har vedtatt at kommunen skal bestå som egen kommune og var derfor ikke interessert i å gå videre med formelle utredninger og drøftinger med Sør-Odal kommune.

Nord-Odal kommune

I nabosamtalen med Nord-Odal ble hensynene til demokrati, tjenesteyting, tettsteds- og grendeutvikling, kommuneøkonomi og innbyggerdialog/folkeavstemning drøftet. Nabosamtalen ble fulgt opp av et felles møte mellom utvidede formannskap i begge kommuner den 15. april.

Kongsvinger kommune

Kongsvinger og Sør-Odal drøftet temaene demokrati, frivillighet, kommuneøkonomi, fremtidig tjenesteyting, samferdsel og infrastruktur, utvikling av næringslivet og behovet for å styrke kompetansen i fagmiljøene for å kunne møte fremtidens utfordringer.

Kongsvinger, Nord-Odal og Eidskog kommuner

Kommunene orienterte i møtet om de pågående prosessene. Eidskog kommune informerte om sin politisk drevne prosess og om sitt standpunkt om å bestå som egen kommune. Utforming av intensjonsavtaler, praktisk gjennomføring av folkeavstemming, samt kommuneøkonomi ble drøftet.

Forhandlingsutvalg

Det ble i styringsgruppemøte 26.4.16 nedsatt et forhandlingsutvalg bestående av ordfører Knut Hvithammer (Ap), varaordfører Heidi Hitland (Sp) og gruppeleder Sigrun Kristoffersen (SV). Gruppens mandat var å fremme Sør-Odal kommune sine interesser inn i forhandlingene og avklare hvorvidt det var grunnlag for å etablere en felles plattform for videre samarbeid og mulig sammenslåing mellom kommunene Kongsvinger, Sør-Odal, Nord-Odal og Eidskog.

I styringsgruppemøte 12.5.2016 ble det besluttet å avslutte arbeidet med dette alternativet begrunnet i et helhetsperspektiv om hva som var mest realistisk å gjennomføre og hva som var best for befolkningen i Sør-Odal kommune.

I samme møte ble det besluttet å jobbe videre med alternativet Sør-Odal og Nord-Odal, og kommunene har gjennomført tre forhandlingsmøter som danner grunnlag for en felles plattform for utvikling av ny Odalskommune.

Innbyggermedvirkning

Det er lagt ut informasjon om kommunereformarbeidet fortløpende på kommunens hjemmesider. Det er opprettet en egen epostadresse hvor innbyggerne har hatt anledning til å komme med innspill til arbeidet.

Fokusgrupper

Det ble den 9.5.16 gjennomført en kveld hvor faggrupper jobbet med relevante tema:

Ansattperspektivet

Fokusgruppen som jobbet med ansattperspektivet trakk frem at kommunen har utfordringer både med å rekruttere personer med riktig kompetanse og at det er vanskelig å utvikle rett kompetanse hos dem som er ansatt. Kommunen konkurrerer med lønnsnivået i nabokommunene og kommunen har mange ansatte som ikke tilbys heltidsstillinger. På den andre siden trekkes det frem at det vil være en sjanse for sentralisering ved sammenslåing med andre kommuner og at store enheter ofte har større avstand mellom ledelse og de ansatte ute på tjenesteområdene.

Næringslivsperspektivet

Gruppen som jobbet med næringslivsperspektivet fremhevet behovet for både befolkningsvekst og vekst i næringslivet. Utbyggingen av E16 ble trukket frem som en av nøklene for vekst og for utvikling av arealer som ligger på vent. Kommunen må ha nok barnehageplasser, rask saksbehandling og tilrettelegge for utvikling av tomtearealer og bredbåndsutbygging. Kommunen må videre jobbe for å styrke identiteten og bygge varemerker. Kommunen har små fagmiljøer og næringslivsgruppa mente at det er behov for en næringslivs koordinator.

Frivillighetsperspektivet

Gruppen som jobbet med frivillighet fremhevet den økende utfordringen med å rekruttere til frivillige lag og foreninger, samt at kommunen i dag mangler flere aktiviteter. Det er behov for en kartlegging og markedsføring av det tilbudet som finnes i kommunen. Det økende kravet til søknadsprosesser og rapporteringer oppleves som krevende, og behovet for en kommunal koordinator ble løftet frem.

Grendeutviklingsperspektivet

Gruppen som jobbet med grendeutviklingsperspektivet fremhevet de ulike måtene å organisere seg på i grendene som en utfordring. Det oppleves videre som vanskelig å sette seg inn i saker og komme med innspill til kommunen. Behovet for en kommunal grendesekretær og et årshjul med søknadsfrister og aktiviteter ble trukket frem. Gruppen mente at det må satses på boligutvikling i grendene og tilrettelegges for utbygging av bredbånd.

Fokusgruppe ungdom

Det gjennomføres et fremtidsverksted for ungdom på Skarnes videregående skole 16.6.16.

Åpent møte

Det vil gjennomføres et åpent informasjonsmøte med tema: «Felles plattform for utvikling av mulig ny Odalskommune».

Felles plattform for utvikling av mulig ny Odalskommune

Det er utarbeidet en felles plattform med Nord-Odal kommune slik at Sør-Odal kommunes folkevalgte og befolkning ved en eventuell kommunesammenslåing kan ha en klar formening om hva som er *mereffekten* for kommunens befolkning i et langsiktig perspektiv. Med befolkning menes kommunens brukere, innbyggere/borgere, næringsliv, frivillige m.fl.

I arbeidet med felles plattform har kommunene hatt fokus på:

- Vekst i befolkningen og i næringslivet
- Det «grønne skiftet»
- Økonomisk soliditet
- Fagmiljøer
- Utvikling av grender og sentrumsområder

Plattformen trekker hovedlinjene for en ny Odalskommune. Dokumentet er av strategisk art og sier noe om hva partene er enige om og hvordan man skal tilnærme seg videre samarbeid. Avtalen er ikke juridisk bindende.

Plattformen ble undertegnet av kommunene på Odalstunet 6. juni 2016.

Ulike kommunealternativer

I prosessen rundt kommunestruktur har det vært dialog mellom Sør-Odal kommune og flere andre kommuner (Kongsvinger, Nes m. fl.). Da disse forhandlingene av ulike årsaker er avsluttet vil de ikke beskrives ytterligere.

I det videre vil noen utfordringstrekk ved følgende to alternativene belyses:

Alternativ 1: Sør-Odal kommune skal bestå som egen kommune

Alternativ 2: Det etableres en ny Odalskommune for Nord-Odal og Sør-Odal kommuner

Målsetningen med prosessen har vært å finne ut hva som vil være det beste alternativet for kommunens innbyggere i fremtiden. Både befolkningsvekst og vekst i næringslivet vil være sentralt, men også at innbyggerne kan motta gode tjenester og at hensynet til lokaldemokratiet sikres.

Drøftingene bygger i hovedsak på kommuneplanen, utredningen som er foretatt av BDO vedr. konsekvenser ved etablering av en ny kommune, innspill fra fokusgrupper, ansatte og kommunens fagmiljøer.

Alternativ 1: Sør-Odal kommune skal bestå som egen kommune

Dette alternativet er i hovedsak en videreføring av dagens status inn i fremtiden.

I kommuneplanen 2012-2024 er det lagt føringer for hvordan kommunen skal utvikles i tiden fremover. Det vektlegges at det ønskes en utvikling av kommunesenteret Skarnes, men at det også skal legges til rette for befolkningsvekst i grendene.

I kommuneplanen trekkes det frem tre satsingsområder som anses som viktige for kommunen fremover. Disse er:

1. Befolkningsutvikling
2. Oppvekst og kvalitet i skolen
3. Økonomistyring

I tillegg fremheves folkehelse som et område kommunen bør utvikle ytterligere.

Bærekraftige og økonomisk robuste kommuner

Befolkning og demografi

I kommuneplanen for Sør-Odal kommune 2012-2024 er befolkningsutvikling løftet frem som et av tre hovedmål.

Kommunen har de siste årene hatt en svak positiv befolkningsvekst. Konkret er kommunens målsetting på 1,5 % pr år. Utviklingen 2012 – 2015 viser en samlet befolkningsutvikling på 0,53 %. I henhold til SSB prognoser for befolkningsvekst vil denne trenden med svak befolkningsvekst fortsette frem mot 2040, jfr. tabell under. Veksten i kommunen er ikke stor nok til at kommunen kan klassifiseres som en vekstkommune med press på den sosiale infrastrukturen.

Kommune	1972	1980	2000	2016	2020 (MMMM)	2040 (MMMM)
Sør-Odal	6 943	7 130	7 349	7 901	8 056	8 975

(Kilde: SSB,MMMM)

Aldersfordeling

Tabellen under viser kommunenes befolkning fordelt på aldersgrupper i 2015 og prognoser frem mot 2040:

	0-5 år	6-15 år	16-19 år	20-66 år	67-79 år	80 år +
2015	442	859	380	4 818	863	438
2040	439	890	369	4 846	1 601	830

I følge SSBs prognoser for befolkningsvekst fordelt på alder vil barnetallet forholde seg stabilt, mens kommunen vil få en kraftig økning i aldersgruppene over 67 år. Sør-Odal har det siste tiåret hatt et fødselsunderskudd. Kommunen følger dermed ikke den nasjonale trenden med fødselsoverskudd.

Innbyggere 20-66 år i forhold til eldre innbyggere

Tabellen under viser antall personer i arbeidsfør alder i forhold til eldre i 2015 og prognoser for 2020 og 2040. En reduksjon i forholdstallet mellom de to ulike aldersgruppene betyr at det er færre innbyggere i yrkesaktiv alder i forhold til innbyggere i de eldre aldersgruppene.

Innbyggere 20-66 år i forhold til eldre innbyggere:

Kommune	2015	2020	2040
Sør-Odal	3,7	3,2	2,0

(kilde:SSB, MMMM)

80 år og oppover:

Kommune	2015	2020	2040
Sør-Odal	11,0	11,8	5,8

(kilde:SSB, MMMM)

I følge SSB prognoser vil andelen arbeidsføre i forhold til eldre innbyggere reduseres frem mot 2040. Utviklingen i antall arbeidsføre pr. 80-åring kan i hovedsak knyttes til to viktige forhold for kommunens virksomhet; rekruttering til næringsliv og offentlig sektor og kommunens skatteevne. Dette vil også påvirke kommunens fremtidige tjenestebehov.

Kommuneøkonomi

Sør-Odal kommune har i kommuneplanen 2012 – 2024 fremhevet «økonomistyring» som et av tre satsingsområder.

Sør-Odal kommune har utfordringer knyttet til kommuneøkonomien. Pilene peker i riktig retning i økonomiplanperioden, men økonomien vil fortsatt være anstrengt på grunn av forventet befolkningsutvikling og utfordringer i tjenesteproduksjon. I tillegg kan det komme endringer i inntektssystemet. Selv små endringer i forholdet mellom skatt og overføringer i inntektssystemet kan i fremtiden gi betydelig utslag på kommunens inntekter.

Rammetilskudd og skatt inngår i kommunens frie inntekter. dvs. de inntektene som er til overs når minstestandarder og lovpålagte oppgaver er dekket. Disse inntektene kan derfor disponeres fritt, og i samsvar med de prioriteringer som gjøres av kommunestyrene. Størrelsen på de frie disponible inntektene gir m.a.o. en antydning av kommunenes økonomiske handlefrihet.

Sør-Odal kommunes inntekter fordeler seg i dag slik:

Kommune	Brutto driftsinntekter i 2014 i 1 000 kr	Rammetilskudd i %	Skatteinntekt i %	Eiendomsskatt i %
Sør-Odal	544 155	40,4	28,5	4,1
Hedmark		39,3	25,5	3,7

Driftsresultat og lånegjeld

Det viktigste nøkkeltallet for regnskapsresultatet er netto driftsresultat som andel (prosent) av brutto driftsinntekter. Netto driftsresultat er hovedindikatoren for den økonomiske balansen i kommuner. Netto driftsresultat viser årets driftsoverskudd etter at renter og avdrag er betalt, og er et uttrykk for hva kommuner har til disposisjon til avsetninger og investeringer.

I 2014 hadde Sør-Odal kommune et netto driftsresultat på -0,7 % og i 2015 på 4,6 % . Det tekniske beregningsutvalget for kommunal- og fylkeskommunal økonomi (TBU) anbefaler at netto driftsresultat for kommuner over tid bør utgjøre om lag 1,75 % av inntektene. I 2016 avsatte kommunestyret 5,5 millioner (1 %) til disposisjonsfond, mens målet i henhold til handlingsprogram med økonomiplan er å avsette 2 % pr år (11

millioner). Målet i kommuneplanens samfunnsdel er å avsette 3 %. Større avsetninger vil gjøre kommunen mindre sårbar i fremtiden og øke kommunens handlefrihet.

Netto lånegjeld er langsiktig gjeld fratrukket utlån og ubrukte lånemidler, i prosent av brutto driftsinntekter for samme kommune. Jo høyere lånegjeld en kommune har, desto større er behovet for å ha et godt netto driftsresultat. Kommunens samlede lånegjeld var pr. 31.12.2015 kr. 474 millioner kroner (inkludert startlån), noe som i henhold til Kostra utgjorde kr. 53 980,- pr innbygger (fratrullet utlån og ubrukte lånemidler). Kommunen har vedtatt at det skal bygges en ny 1-10 skole, ønsket ferdigstilt til skolestart august 2019. Tiltaket vil øke kommunens lånegjeld til kr. 687 millioner, noe som vil utgjøre kr. 81 000,- pr. innbygger. Sammenlignet med andre sammenlignbare kommuner vil Sør-Odal kommune få gjeldsgrad som ligger høyere enn snittet i kommunegruppe 7 og snittet i Hedmark, og det vil bli behov for å foreta ytterligere investeringer de neste 25 årene, spesielt innenfor omsorgssektoren.

Nytt inntektssystem

Regjeringen har bestemt at det vil bli innført et nytt inntektssystem som skal stimulere til kommunesammenslåing. Inntektssystemet skal «belønne» de kommunene som slår seg sammen, og vil redusere inntekter i de kommunene som ikke slår seg sammen. Hensikten er at den nye kommunen skal kunne bli en større og mer ressurssterk kommune med økonomisk soliditet og dermed være godt rustet til å håndtere nye og større oppgaver.

Forslag til nytt inntektssystem ble i forhandlinger mellom samarbeidspartiene på Stortinget moderert slik at effekten for Sør-Odal kommune tilsynelatende er marginal. Det er pr. nå ikke avklart hvordan det nye systemet vil slå ut overfor kommunen, men det er nærliggende å tro at det isolert sett ikke vil ha særlig store konsekvenser.

Kommunens fremtidige økonomiske situasjon

Det er betydelig usikkerhet tilknyttet kommunens fremtidige økonomiske situasjon. I Handlingsprogram med økonomiplan 2016-2019 har rådmannen beskrevet den fremtidige økonomiske situasjonen for kommunen, og vektlagt at kommunen fremover vil være i en krevende økonomisk situasjon, men at pilene peker i rett retning. Det understrekes blant annet viktigheten av at kommunen i årene fremover prioriterer å avsette 2 % av netto driftsinntekter til disposisjonsfond.

Årsresultat for 2015 gir et mindreforbruk på kr 16,9 mill. Dette var vesentlig bedre enn forventet, og forklares i hovedsak med økte inntekter og god budsjett disiplin. Det er pr i dag usikkert hvor mye av dette mindreforbruket som kan forventes videreført i 2016 og resten av økonomiplanperioden, da mesteparten av inntektene ikke er av varig karakter.

Utover generell usikkerhet i rammetilskudd fra staten, og befolkningens generelle behov for ytterligere tjenester vil spesielt følgende tre hovedmomenter påvirke kommunens økonomiske situasjon i tiden fremover: befolkningsutviklingen inkl. flyktninger, kommunens vedlikeholdsbehov/investeringsbehov innenfor tjenestoområdene og forhold knyttet til nytt inntektssystem/øvrige nasjonale rammebetingelser.

Gode og likeverdige tjenester til innbyggerne

Kommunene har i dag ansvaret for sentrale velferdstjenester som barnehager, grunnskoler, helse- og omsorgstjenester, sosiale- og tekniske tjenester.

For å vurdere kommunens evne til å sikre kvantitativt gode tjenester nå og i fremtiden må man vurdere utfordringsbildet som kommunen står ovenfor. Noe av det mest presiserende innenfor kommunens helse- og omsorgstjeneste er den store økningen i antall eldre, samtidig som relativt færre blir yrkesaktive.

Kommunen jobber med å utvikle en ny frivillighetsstrategi. Hensikten med strategien er å legge til rette for at det skal være enkelt å gjøre frivillig innsats i Sør-Odal. Frivilligheten skal ikke erstatte de kommunale tjenestene, men være et supplement for å øke trivselen og bedre folkehelsen i kommunen.

Sør-Odal kommune som arbeidsgiver

Sør-Odal kommune har 453 årsverk, hvorav 169 årsverk er innenfor rammeområdet helse- og omsorg og 130 årsverk er innenfor rammeområdet grunnskole.

Kommunen opplever at det blir vanskeligere å rekruttere høgskolegrupper som sykepleiere og lærere, samt innenfor brannvern.

Det har vært rimelig god tilgang på fagarbeidere, og det finnes et potensial hos deltidsansatte som ønsker fulle stillinger, men man ser også at behovet for helsefagarbeidere er økende.

Barnehage

Netto driftsutgifter til barn 1-5 år i barnehagesektoren ligger noe under landsgjennomsnittet.

Alle barn som har rett til barnehageplass tilbys dette i dag i Sør-Odal kommune. Kommunen har også prioritert å ha 10,25 timers åpningstid i alle kommunale barnehager.

Kommune	Andel styrere og pedagogiske ledere med godkjent barnehagelærerutdanning	Andel barn 1-5 år med barnehageplass
Sør-Odal	100	91,4

Andelen styrere og pedagogiske ledere med godkjent barnehagelærerutdanning er god. Andelen av assistenter med fagutdanning er 45 %, noe kommunen ønsker å øke.

Fokusgruppene som har jobbet med de ulike teamene har trukket frem at kommunen må sikre tilgangen på barnehageplasser for å oppnå vekst både i befolkningen og i næringslivet. Slik det er nå er tilgangen dårligere i sentrum enn i grendene.

Grunnskole

Sør-Odal har i dag en spredt skolestruktur med 5 barneskoler og en ungdomsskole. Det er vedtatt at det skal bygges en ny 1-10 skole på Skarnes. Skarnes videregående skole er lokalisert i kommunen. Det er viktig for kommunens utdanningstilbud at den videregående skolen opprettholdes.

KOSTRA-tall viser at Sør-Odal kommune bruker relativt sett mye penger på å drifte skole. Tabellen under viser kommunens driftskostnader innenfor skolesektoren:

	Sør-Odal			Hedmark	Kostra gruppe 7	Landet ekskl. Oslo
	2012	2013	2014	2014	2014	2014
Korrigerte brutto driftsutgifter til grunnskole, per elev	75 558	84 020	94 447	89 879	76 985	85 843
Korrigerte brutto driftsutgifter til skolelokaler, per elev	16 167	16 210	18 440	16 112	14 709	15 656
Netto driftsutgifter til skolelokaler, per innb. 6-15 år	16 049	16 469	18 581	15 831	15 219	16 438
Driftsutgifter til undervisningsmateriell, per elev	1 515	2 631	2 130	1 534	1 345	1 412
Driftsutgifter til inventar og utstyr, per elev	271	925	274	780	757	880
Netto driftsutgifter til skoleskyss, per innb. 6-15 år	3 955	3 891	4 086	3 686	2 237	2 016
Netto driftsutgifter til skolefritidstilbud, per innb. 6-9 år	8 686	10 423	9 772	3 769	3 800	3 568

Kommunens skoleresultatet målt gjennom nasjonale prøver og grunnskolepoeng ligger under landsgjennomsnittet.

Kommunen erfarer at det tidvis er vanskelig å rekruttere lærere, og at dette har blitt tiltagende de senere år. Det er ikke undersøkt hvorfor dette skjer eller hvordan det fordeler seg på de ulike skolene.

Helse-, omsorg- og sosialtjeneste

Innenfor helse- og omsorgsfeltet er det flere tjenester som totalt sett er ressurskrevende for kommunen.

Kommunen har lavere driftsutgifter pr. kommunal institusjonsplass enn landsgjennomsnittet. Andelen innbyggere over 80 år som er på institusjon er 13 % og tilsvarer snittet for landet.

Innenfor hjemmetjenesten bruker kommunen noe under landsgjennomsnittet per mottaker av hjemmetjenester (inkl. rus/psykiatri), men mer enn de andre kommunene i regionen med unntak av Grue kommune. Kommunen har en lavere andel brukere enn landsgjennomsnittet og få brukere med omfattende bistandsbehov.

Sør-Odal kommune har en høyere andel sosialhjelpsmottakere enn landsgjennomsnittet. Netto driftsutgifter til sosialtjenesten pr. innbygger ligger derimot noe under landsgjennomsnittet.

Tabellen under viser kompetansesammensetningen i brukerrettet pleie- og omsorgstjenester i Glåmdalsregionen sammenliknet med Hedmark fylke og Norge:

	Andel årsverk med helse/sosialfaglige utdannelse	Andel årsverk med relevant utd. fra høyskole/univ.
Kongsvinger	77,5	27,8
Nord-Odal	65,1	24,8
Sør-Odal	71,1	25,2
Eidskog	81,1	28,8
Grue	73,1	30,9
Åsnes	77,7	31,3
Våler	83,2	36,4

<i>Hedmark</i>	76,3	32,5
<i>Landet</i>	75,1	35,0

Statistikken viser at Sør-Odal kommune i dag ligger betydelig under landsgjennomsnittet for andel årsverk i prosent med helse- og sosialfaglig utdanning og andel årsverk med relevant utdanning fra universitet/høgskole. Tjenesteutvikling, innovasjon og bruk av teknologiske løsninger kommer til å bli sentralt for kommunene fremover, og det vil være behov for høy kompetanse for å møte omstillingsbehovene på en tilfredsstillende måte.

Barnevern

Sør-Odal og Nord-Odal kommuner har felles barnevernstjeneste. Sør-Odal kommune har de siste årene hatt en høyere andel barn med barnevernstiltak enn landsgjennomsnittet. I 2015 lå derimot andelen omtrent på snittet for landet. Netto driftsutgifter til barnevernstjenesten pr. innbygger 0-17 år ligger over snittet for landet, men er lavere enn hos de andre kommunene i regionen.

Næring- og tekniske tjenester

Kommunen har i dag en velfungerende avdeling for næring- og tekniske tjenester. Tjenesteområdet har stabil bemanning med god lokalkunnskap, men tjenestene er sårbare. Næringslivet i kommunen har etterlyst en styrking av en tilretteleggerfunksjon knyttet til kommunens næringsliv. Større fagmiljø vil være en styrke for dette tjenesteområdet.

Kvalitet og kompetanse i tjenestene

Kompetanse er avgjørende for tjenestekvaliteten. Studier viser at kompetanseforskjeller mellom kommunene i liten grad varierer systematisk med kommunistørrelsen eller sentralitet (Kilde: Bekkeli, Jensen og Moland (Fafo), 2013 og Agenda 2006: Kompetanseutfordringer i kommunene). Faktorer som trekkes frem som forklaringer på kompetanseutfordringer er kommuneøkonomi, mangel på søkere, gjennomtrekk, konkurranse med statlig og privat sektor, beliggenhet og kommunens attraktivitet. Man finner også en sammenheng mellom fagmiljøers størrelse og rekruttering. Små fagmiljøer er mindre attraktive og således vanskeligere å besette med god/rett kompetanse.

De største områdene som eksempelvis hjemmetjeneste, sykehjem, skole, barnehage, helsestasjon og barnevern er i dag store nok enheter til å kunne betegnes som kompetansemiljøer. Innfor fagområder som eksempelvis stab- og støttetjenester, kultur og rehabilitering og bistand inkl. rus, har kommunen mer sårbare fagmiljøer.

Fokusgruppen som har jobbet med ansattperspektivet har trukket frem at kommunen har utfordringer både med å rekruttere personer med riktig kompetanse og at det er vanskelig å utvikle rett kompetanse hos dem som er ansatt. Kommunen konkurrerer med lønnsnivået i nabokommunene og kommunen har mange ansatte som ikke tilbys heltidsstillinger. På den andre siden trekkes det frem at det vil være en sjanse for sentralisering ved sammenslåing med andre kommuner og at store enheter ofte har større avstand mellom ledelse og de ansatte ute på tjenesteområdene.

Helhetlig og samordnet samfunnsutvikling

Kommunen vedtok kommuneplanens samfunnsdel 2012-2024 i 2012 med tilhørende kommuneplanens arealdel i 2013. Kommuneplanen er kommunens overordnede strategidokument, og gir føringer for hvilke valg kommunen skal ta for å oppnå ønsket utvikling.

Sør-Odal kommune er også med i Byregionprosjektet for Glåmdalsregionen, hvor målsetningen er å legge til rette for at det skal skapes 100 nye arbeidsplasser/år i regionen (netto).

Arealbruk

Kommunen har gjennom kommuneplanens arealdel avsatt arealer for å kunne videreutvikle næringslivet i kommunen på Stormyra/Skarnes og på Slomarka. Kommunen har også andre supplerende næringsområder på Tronbøl, Mangåa, Disenå og Hernesmoen. Kommunen har videre utviklingsområder nær Skarnes sentrum som i dag er båndlagt for utvikling i påvente av ny reguleringsplan for E16. Det jobbes også gjennom Byregionprosjektet med å identifisere 1-3 regionale næringsområder for å tilrettelegge for arbeidsplasser i regionen.

Det er avsatt arealer til boligformål i sentrumssonen på Skarnes og i grendene, men kommunen er avhengig av samarbeid med private aktører og utbyggere for å kunne realisere områdene. Kommunen har et godt vekstpotensial, men boligbyggingen må øke for å ta ut potensialet. Boligområder på Korsmo er under utbygging. Private utbyggere jobber også med boligprosjektet Eplehagen og videre med et mindre prosjekt i Østerengbråten. Det er også et stort behov for leiligheter, spesielt i sentrum.

Skarnes sentrum med handelsstand, næringsliv og knutepunkt for kollektivtransport må videreutvikles for å styrke sin funksjon som «motor» i kommunen. Det er flere store prosjekter på gang som vil være med å løfte sentrum de kommende årene; bygging av ny skole, opprusting av bussterminalen, ny undergang under jernbanen og planlegging av stasjonspark. Rådhuset på sto ferdig i 2009 og er moderne og velfungerende.

Samfunnssikkerhet og beredskap

Kommunen har nylig utarbeidet en ny plan for beredskap. Planen ble behandlet i kommunestyret i mai 2016.

Infrastruktur

Sør-Odal kommune har relativt god forbindelse med omverden. E16 går fra Kløfta og til Sør-Odal og Kongsvinger, og videre mot Eidskog og grensepasseringen ved Magnor/Eda/Morokulien. Rv 24 går nordover fra Sør-Odal til Stange og videre til Hamar. Det er også kort vei til Gardermoen.

Kongsvingerbanen går fra Lillestrøm til Kongsvinger. Det går tog hver time til Sør-Odal og togreisen mellom Oslo S og Skarnes tar 1 time og 5 minutter. Kollektivtransporttilbudet i retning Romerike/Gardermoen er kraftig forringet det siste året. Kommunene i regionen må jobbe med Hedmark fylkeskommune for å bedre dette tilbudet.

Statens vegvesen planlegger å bygge ut den 60 km lange E16-strekningen mellom Kløfta og Kongsvinger. Prosjektet er inndelt i fire delstrekninger, hvorav strekningene E16 Kløfta-Nybakk (2007) og E16 Slomarka-Kongsvinger (2014) er ferdig utbygd og åpnet for trafikk. Kommunen jobber for at strekningene E16 Nybakk-Herbergåsen og E16 Herbergåsen-Slomarka skal bygges ut parallelt i nær fremtid.

Bredbånd

Kommunen mangler en helhetlig strategi for bredbånd og mobildekning. Flere områder i kommunen har i dag dårlig dekning. Tjenestene er sårbare da de tilbys av ulike markedsaktører. Kommunen har vedtatt at det skal utarbeides en helhetlig strategi for tilrettelegging av bredbånd.

Næring og sysselsetting

Vekst i innbyggertall gir ikke nødvendigvis økonomisk vekst i seg selv. Vekst i innbyggertallet bør derfor sees i sammenheng med sysselsetting gjennom arbeidsplasser til kommunens innbyggere. Kommuner som har vekst i antall arbeidsplasser vil ofte tiltrekke seg nye innbyggere.

Norsk institutt for by- og regionforskning (NIBR) deler landet opp i bo- og arbeidsmarkedsregioner. Dette er funksjonelle regioner for hushold og arbeidsliv. Regionene representerer viktige geografiske enheter for samfunn og analyse. Sør-Odal tilhører region Kongsvinger i denne sammenhengen, men er også knyttet til Akershus og Oslo-regionen.

Utpendling

Tabellen viser i første kolonne fra venstre totalt antall arbeidstakere bosatt i kommunen. Kolonne to fra venstre viser antall arbeidstakere som arbeider i kommunen og er bosatt i kommunen (hvor mange av de fra kolonne 1 som jobber i samme kommune som de er bosatt i). De fem neste kolonnene viser de kommunene hvor flest pendler til, og den siste kolonnen viser summen av antall pendlerne til andre kommuner.

	Arbeidstakere	Pendler ikke	1.	2.	3.	4.	5.	Andre
Sør-Odal	3895	1579	Kongsvinger: 692	Oslo: 459	Nes (Ak.): 291	Ullensaker: 239	Nord-Odal: 123	512

(kilde: SSB, 2014)

Arbeidstakere bosatt i Sør-Odal pendler i stor grad både innad i regionen, men strømmen av pendlere går også i stor grad i retning Nes, Ullensaker og Oslo.

Innpendling

Tabellen viser i første kolonne fra venstre totalt antall sysselsatte i kommunen, kolonne 2 viser antall personer som er bosatt og arbeider i kommunen (samme som kolonne 2 i utpendlingstabellen). De neste fem kolonnene viser de kommunene hvor flest pendler fra, og siste kolonne er summen av de som pendler fra andre kommuner. Summen av kolonne 2 til 8 gir totalt antall sysselsatte i kommunen noe som tilsvarer kolonne 1.

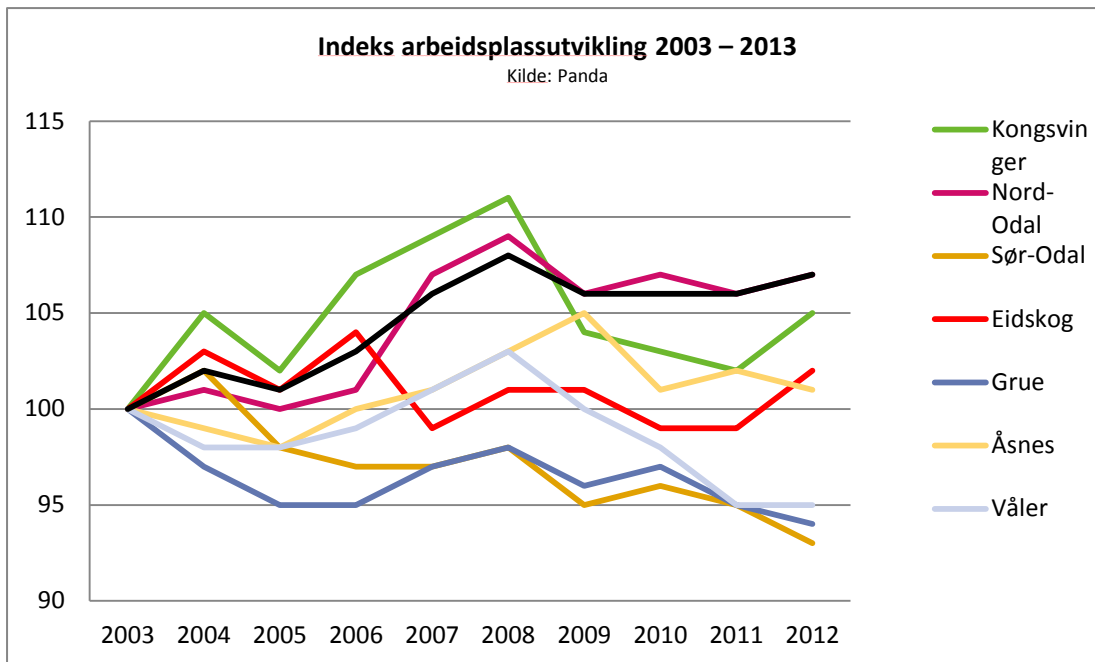
Kommune	Arbeidstakere	Pendler ikke	1.	2.	3.	4.	5.	Andre
Sør-Odal	2574	1579	Kongsvinger: 333	Nord-Odal: 212	Nes (Ak.): 128	Oslo: 65	Eidskog: 34	223

(kilde: SSB, 2014)

Hovedvekten av dem som pendler inn til Sør-Odal er bosatt i Kongsvinger, Nord-Odal og Nes.

Arbeidsplassutvikling

Figuren under viser den indekserte arbeidsplassutviklingen (2003-2013) for Glåmdalskommunene og Hedmark fylke.

Den indekserte arbeidsplassutviklingen viser at Sør-Odal hadde det største relative arbeidsplass-tapet i perioden 2003-2013. Tall fra nærings NM viser derimot at trenden i Sør-Odal er i ferd med å snu. Kommunen hadde i 2014 en vekst i det private næringslivet på hele 6,9 %. En utbygging av E16 vil være med på å styrke næringslivsveksten i kommunen ytterligere.

Fremtidig behov for kommunale årsverk pr. 1000 innbyggere

Tabellene under sier noe om behovet for årsverk i yrkesaktiv alder (20-66 år) pr. 1 000 innbyggere innenfor de tre største sektorene i 2014, 2020 og 2040 (korrigerer for størrelsen i befolkningen) ved samme dekningsgrad som på tjenestene i 2014:

	2014	2020	2040
Barnehage			
Sør-Odal	19,5	17,7	18,6
Grunnskole			
Sør-Odal	19,7	18,5	20,2
Helse og omsorg			
Sør-Odal	46,7	47,6	76,6

(kilde: Kostra 2014)

Prognosene viser at det frem mot 2040 vil bli et økende behov for årsverk innenfor helse og omsorg.

Næringssammensetning og sysselsettingsgrad

Glåmdalen har en større andel av sysselsatte ansatt innenfor lokale- og kommunale virksomheter og en mindre andel ansatte innenfor regionale næringer som bygg- og anleggsvirksomhet, finans- og forretningsmessig tjenesteyting og transport og kommunikasjon enn landsgjennomsnittet. Følger man utviklingen i regionen fra tusenårsskiftet har det totalt sett vært en nedgang i arbeidsplasser i kategorien basishandlinger (landbruk, industri/bergverk, kraft- og vannforsyning), mens det totalt sett har vært en økning innenfor de regionale

næringer, slik som landet forøvrig. Andre næringer har vært relativt stabile innenfor samme periode. Nedgangen innenfor basisnæringer kan skyldes at Glåmdalsregionen har hatt en uheldig bransjestruktur, men andre faktorer må også ha spilt en rolle.

I henhold til NHOs Kommune-NM (2014) er Glåmdalsregionen rangert som nummer 72 av regioner når det gjelder arbeidsplasser pr. innbygger i yrkesaktiv alder (sysselsatte personer etter arbeidssted i prosent av befolkningen i yrkesaktiv alder (16-66 år)). Statistikken viser at Sør-Odal hadde en sysselsettingsandel på 49, 5 %, mens nabokommunene Kongsvinger og Nes har henholdsvis 72 og 45 prosent. Ullensaker har en sysselsettingsgrad på 110 %.

Utdanningsnivå

Norge har totalt sett en høyt utdannet befolkning, men utdanningsnivået varierer sterkt mellom de ulike regionene. Sør-Odal og kommunene i Glåmdalsregionen har et lavere utdanningsnivå enn landsgjennomsnittet.

Sosial utvikling i kommunen

Organisasjonen for samarbeid og utvikling (OSCD) har kartlagt og funnet at levikårsrealterte faktorer som utdanningsnivå, skolerestater, sysselsetting arbeidsledighet og deltakelse påvirker et steds vekst. NHO har utarbeidet en oversikt over de viktigste levikårsfaktorene i Glåmdalsregionen.

Kommune	Utdanning*	Uføre (i %-andel av befolkningen 18-67)**	Ledighet (registrert % av arbeidsstyrken)	Inntektsnivå (gjennomsnittsinntekt pr innbygger). ***	%-andel eldre over 80 ift arbeidsstyrken om 20 år ****
Kongsvinger	206 (av 430)	10,3	3,4	336 000 (303 av 430 norske kommuner)	14
Sør-Odal	363	9,3	2,9	339 000 (292)	13,2
Nord-Odal	327	10,3	2,1	325 000 (369)	15,5
Eidskog	367	9,5	4,2	310 000 (410)	16,3
Grue	354	9,1	2,8	323 000 (375)	19,7
Åsnes	309	9,5	3,6	314 000 (404)	16,6
Våler	320	11,8	2,8	320 000 (382)	18,8
Samlet for regionen (av 79 regioner)	69	76	68	76	73

*) Utdanning er en samleindeks som består av 4 faktorer: (1) andel kun med grunnskole, (2) andel høyere utdanning, (3) andel med fagutdanning og (4) andel med teknisk og naturvitenskaplig utdanning. Utenom Kongsvinger scorer alle kommunen i Glåmdalen lavt på alle indikatorene innenfor utdanning. Kongsvinger scorer

**) Alle 7 Glåmdalskommunene er blant det 70 kommunene i landet med høyest grad av uføre. De fem kommunene i landet med lavest uføregrad ligger mellom 2,6-3,2%

**) Det skiller 60.000 i gjennomsnittsinntekt mellom den "beste" Hedmarkskommunen Hamar (370 000) og Eidskog (310 000). De 5 Norske kommunene med høyest gjennomsnittsinntekt har gjennomsnitt på mellom 474 000 (Randaberg) og 528 000 (Bærum).

****) Befolkning over 80 år i prosent av befolkningen i yrkesaktiv alder om 20 år. De fem kommunene i Hedmark med lavest antall 80-åring ift arbeidsstyrken om 20 år er alle på 11%, det vil si mellom 3 og 7% lavere enn Glåmdalskommunene.

Levekårsbildet i Sør-Odal og i Glåmdalregionen synes å være utfordrende: Regionen har høy arbeidsledighet, høy uføregrad, lavt utdanningsnivå, lavt inntektsnivå, samt en aldrende befolkning. Det jobbes på flere fronter for å tilrettelegge for å stimulere til å hjelpe befolkningen ut i arbeid (prosjekt arbeid for trygd), øke utdanningsnivået gjennom å tilrettelegge for etter- og videreutdanning, heve resultatene i grunnskolen for å hindre frafall i videregående skole, jobbe forebyggende innfor helse- og omsorgssektoren og legge til rette for koordinering av frivillighet, som et supplement til offentlige tjenester. Kommunen har mange oppgaver, og styrket innsats gjennom større fagmiljø vil på mange av disse områdene være hensiktsmessig for å snu trenden.

Styrke lokaldemokratiet og gi større kommuner flere oppgaver

Det er mange definisjoner på hva som vil være med å styrke lokaldemokratiet, under fokuseres det på valgdeltakelsen og det å ha kontroll over egen tjenesteproduksjon.

Valgdeltakelse

Sør-Odal kommune er politisk organisert etter formannskapsmodellen. Kommunestyret har 27 medlemmer og formannskapet har 7 medlemmer.

Lokaldemokratiet hviler i stor grad på den løpende dialogen med innbyggerne og mulighetene til medbestemmelse utenom deltakelse i valg. Sør-Odal ligger på landsgjennomsnittet for valgdeltakelse.

Kommune	Oppmøteprosent ved valg: 2003	Oppmøteprosent ved valg: 2015
Sør-Odal	62,2	60
Hele landet	59	60

I små kommuner er det ofte kort veg mellom de folkevalgte og kommunens innbyggere. Det fører igjen til at innbyggerne har god påvirkningskraft på beslutninger som tas i kommunestyret og andre politiske utvalg. I en større kommune vil denne avstanden kunne øke. På den andre siden vil det i en større kommune kunne være enklere å rekruttere fra en befolkning til politisk arbeid.

Interkommunale løsninger

Med økende utfordringer knyttet til helse og en betydelig innsats for å øke skoleresultatene vil det stilles store krav til planlegging, koordinering, styring/ledelse og kompetanse i årene fremover. Formelle og faste interkommunale løsninger kan være alternativet til større kommuner.

Interkommunale løsninger vil i fremtiden binde en enda større andel av kommunens ressurser enn i dag. Ulikheter i prioriteringer mellom kommuner vil kunne skape utfordringer i det interkommunale samarbeidet på sikt. Dette vil igjen gå på bekostning av styrings- og utviklingsmulighetene i kommunen og i kommunestyret. Prioriteringer og kontroll over den delen av tjenesteproduksjonen som har blitt interkommunal er ofte utenfor kommunestyrets reelle kontroll. Interkommunale løsninger for tjenester som må samhandle kan også skape utfordringer i den tverrfaglige samhandlingen.

Sør-Odal kommune har i dag i følge interkommunale tjenester:

- Odal PP-tjeneste
- Odal barneverntjeneste
- Odal økonomikontor
- Kulturskolen i Odalen

Det antas at behovet for interkommunale samarbeid vil øke i fremtiden dersom kommunene ikke blir større. Kommunen er videre med i flere interkommunale selskaper som Glåmdal Interkommunale renovasjonsselskap (GIR), Hedmark revisjon IKS og Glåmdal Interkommunale voksenopplæring (GIV).

Regionalt samarbeid

Sør-Odal kommune jobber i dag tett i Glåmdalsregionen med regionrådet i spissen. Kommunen er også medlem i andre strategiske samarbeid som grensesamarbeidet ARKO og Osloregionen. Det finnes videre et potensial for å øke samarbeidet inn mot Romerike.

Sammendrag alternativ

Tjenesteproduksjon:

Fordeler:

- Medarbeiderne har god lokalkunnskap.
- Det er god nærhet til brukere.
- Nærhet mellom fagmiljøene skaper god oversikt, korte dialog- og beslutningsveier og helhetlige tjenester.

Ulemper:

- Små fagmiljøer (innenfor enkelte områder) er sårbart.
- Vansker med å tiltrekke seg god og spesialisert kompetanse.
- Utfordringer med å håndtere egen tjenesteproduksjon i dag og i fremtidig perspektiv. Behov for interkommunale samarbeidsløsninger.

Samfunnsutvikling:

Fordeler:

- God infrastruktur (veg og jernbane) og fremtidig utvikling av E16 legger forholdene til rette for god samfunnsutvikling.
- Geografisk nærhet til Romerike vil gi mulighet for vekst.

Ulemper:

- Kommunen har lite avsatte ressurser til å jobbe med samfunns- og næringsutvikling.
- Kommunen har begrenset kapasitet for å tilrettelegge for økt bolig- og leilighetsbygging.
- Kommunen har lite påvirkningskraft overfor regionale myndigheter knyttet til å styrke kollektivtilbudet i kommunen og i retning Gardermoen.
- Kommunen er ikke godt nok rustet til å heve utdanningsnivået og til å ha nok ressurser til å jobbe forebyggende for å påvirke faktorer som bidrar til økt levekårsindeks.
- Kommunen alene har ikke ressurser til å satse helhetlig på en strategi for utbygging av bredbånd.

Økonomi:

Fordeler:

- Kommunen har tatt enkelte grep som vil påvirke økonomien positivt i årene fremover.
- Selv om det er en anstrengt økonomi er det lagt opp til positivt netto driftsresultat i kommende handlingsprogram med økonomiplan.

Ulemper:

- Kommunen har begrenset økonomisk handlefrihet til å håndtere kommende utfordringer (vedlikeholdsetterslep, demografisk utvikling mv.)
- Kommunen vil ved å stå alene kunne miste noe av sitt inntektsgrunnlag gjennom redusert inndelingstilskudd.

Demokrati:

Fordeler:

- Det er kort avstand mellom kommunens innbyggere og de folkevalgte.
- Det er god spredning geografisk blant kommunens folkevalgte.

Ulemper:

- Kommunen har flere interkommunale tjenester og selskaper som svekker kommunens mulighet for politisk styring.

Alternativ 2: En ny Odalskommune for Nord-Odal og Sør-Odal kommuner

Bærekraftige og økonomisk robuste kommuner

Befolkning og demografi

Sør-Odal og Nord-Odal kommuner er begge kommuner som i regionsammenheng har et godt potensial for vekst. Tabellen under viser befolkningsveksten i Glåmdalsregionen i perioden 2005-2015:

Kommune	Folketall 31.12.2005	Folketall 31.12.2015	% endring
Kongsvinger	17 234	17 835	3,5
Nord-Odal	5 051	5 131	1,6
Sør-Odal	7 675	7 901	2,9
Eidskog	6 453	6 142	-4,8
Grue	5 218	4 763	-8,7
Åsnes	7 714	7 456	-3,3
Våler	3 906	3 760	-3,7
Sum	53 251	52 988	-0,5

(kilde: SSB)

Av tabellen over går det frem at det er kun bykommunen Kongsvinger og Odalskommunene som har hatt befolkningsvekst i perioden.

Tabellen under viser befolkningsutviklingen i Sør-Odal og Nord-Odal kommuner i perioden 1972-2016, og befolkningsprognoser frem mot 2040.

Kommune	1972	1980	2000	2016	2020 (MMMM)	2040 (MMMM)
Sør-Odal	6 943	7 130	7 349	7 901	8 056	8 975
Nord-Odal	5 293	5 411	5 089	5 131	5 211	5 611
Samlet	12 236	12 541	12 438	13 032	13 269	14 586

(kilde: SSB, MMMM)

Den nye kommunen vil ha et innbyggertall på ca. 13 000 innbyggere. I følge SSBs prognoser for befolkningsvekst (MMMM-alternativet) er det forventet en svak vekst i de to kommunene frem mot 2040. Det anslås at den største delen av veksten vil komme i Sør-Odal kommune, men det er gode utviklingsmuligheter også i Nord-Odal. Begge kommuner ligger i randsonen mot kommuner som er i god vekst. Kommunene vil sammen kunne stå bedre rustet til å legge til rette for å ta større del i veksten på Romerike og i indre Osloregion; Sør-Odal knyttet til aksene langs E16/jernbanen, Nord-Odal gjennom ferdselsåren mot Eidsvoll og Gardermoen.

Aldersfordeling

Alderssammensetning er viktig når man skal vurdere en kommunes fremtidige økonomiske utsikter da dette sier noe om forventede inntekter, utgifter og behovet for fremtidige investeringer.

Tabellen under viser for de to kommunenes befolkning fordelt på aldersgrupper i 2015 og prognoser frem mot 2040:

2015		0-5 år	6-15 år	16-19 år	20-66 år	67-79 år	80 år +
	Sør-Odal	442	859	380	4 818	863	438
	Nord-Odal	269	577	249	3 021	708	304
	Samlet	711	1 436	629	7 839	1 571	742
2040							
	Sør-Odal	439	890	369	4 846	1 601	830
	Nord-Odal	279	553	226	2 965	1 015	573
	Samlet	718	1 443	595	7 811	2 616	1 403

I følge SSBs prognoser for befolkningsvekst fordelt på alder vil barnetallet i den nye Odalskommunen forholde seg stabilt. Dette innebærer at tjenester som er direkte knyttet opp mot barnehage og grunnskole vil forbli relativt uendrede.

Den nye kommunen vil i likhet med Sør-Odal få en kraftig økning i aldersgruppene over 67 år. Dette vil medføre et økt behov for kommunale omsorgstjenester. Tjenestene skal gis der befolkningen bor, og det vil bli behov for å investere i ulike boligmasser (tilrettelagte leiligheter, omsorgsboliger og sykehjem). Begge kommuner har gode fagmiljø knyttet til helse- og omsorgstjenester, og håndterer dagens situasjon godt til tross for begrensede økonomiske rammer. En større kommune vil likevel kunne stå bedre rustet til å øke spisskompetansen innenfor enkelte områder og vil bedre kunne håndtere nye oppgaver som vil komme, selv om tjenestene gis lokalt.

Kommuneøkonomi

Formålet med dette beslutningskriteriet er å vurdere hvorvidt kommunene er godt nok rustet til å håndtere de oppgaver som de har i dag eller om de vil stå bedre rustet sammen.

Inntekter

Omfanget på det kommunale tjenestetilbudet vil i stor grad styres av kommunens økonomiske rammebetingelser.

Både Sør-Odal kommune og Nord-Odal kommuner har hatt utfordringer knyttet til kommuneøkonomien. Ingen av kommunene har klart å opprettholde et stabilt netto driftsresultatet over tid. Sør-Odal og Nord-Odals inntekter fordeler seg i dag slik:

Kommune	Brutto driftsinntekter i 2014 i 1 000 kr	Rammetilskudd i %	Skatteinntekt i %	Eiendomsskatt i %
Sør-Odal	544 155	40,4	28,5	4,1
Nord-Odal	367 678	49,3	24,3	3,9
Hedmark		39,3	25,5	3,7

Rammetilskudd og skatt inngår i kommunens frie inntekter. dvs. de inntektene som er til overs når minstestandarder og lovpålagte oppgaver er dekket. Disse inntektene kan derfor disponeres fritt og i samsvar med de prioriteringer som gjøres av kommunestyrene. Størrelsen på de frie disponible inntektene gir m.a.o. en antydning av kommunenes økonomiske handlefrihet. Nord-Odal kommune (kr. 52 676,-) har i dag noe høyere frie inntekter pr. innbygger enn Sør-Odal (kr. 47 498,-), og har dermed pr. definisjon noe bedre handlefrihet.

Kommunale skatter og gebyrer

Begge kommuner har i dag eiendomsskatt.

Gebyr	Nord-Odal kommune (kr)	Sør-Odal kommune (kr)
Barnehage	2 655	2 655
SFO	2 150	2 465
Feiing - årsgebyr	400	500
Renovasjon (normalabonnement)	1 920+62	2 019
Ab. gebyr vann, pr. år	1 700	1 041
Vannavgift pr. m ³ etter måling	19,50	13,70
Ab. gebyr avløp, pr. år	2 000	1 112

Driftsresultat og lånegjeld

Det viktigste nøkkeltallet fra regnskapsresultatet i kommunesektoren er netto driftsresultat. Disse midlene kan avsettes i disposisjonsfond, som er det eneste fondet som fritt kan benyttes til dekning av utgifter innenfor drift og investeringer. Disposisjonsfondet er derfor den delen av «reservene» som gir best uttrykk for den økonomiske handlefriheten.

I 2014 hadde Sør-Odal kommune et netto driftsresultat på -0,7 % og i 2015 på 4,6 %. Tilsvarende hadde Nord-Odal et driftsresultat på henholdsvis 3,1 % og 5,2 %. Sør-Odals disposisjonsfond var på 2,2 % av driftsinntektene i 2015 og Nord-Odals fond på 2,8 % av driftsinntektene. Det anbefales at kommunene har et nivå på disposisjonsfondet som er minimum 5 % av brutto driftsinntekter.

Netto lånegjeld er langsiktig gjeld fratrasket utlån og ubrukte lånemidler, i prosent av brutto driftsinntekter for samme kommune. Jo høyere lånegjeld en kommune har, desto større er behovet for å ha et godt netto driftsresultat. Sør-Odal kommunens samlede lånegjeld var pr. 31.12.2015 kr. 474 millioner kroner (inkludert startlån), noe i henhold til Kostra utgjorde kr. 53 980,- pr innbygger (fratrasket utlån og ubrukte lånemidler). Kommunen har vedtatt at det skal bygges en ny 1-10 skole i løpet av 2019. Tiltaket vil øke kommunens lånegjeld til kr. 687 millioner, noe som vil utgjøre kr. 81 000,- pr. innbygger. Nord-Odals lånegjeld var i 2015 på kr. 68 797 kr pr. innbygger (Kostra).

Det bør være en målsetning at den nye kommunen skal ha en økonomiforvaltning som sikrer at økonomien er i balanse og forblir solid i et langsiktig perspektiv. Kommunen må innrette økonomien slik at den har evne til større investeringer, samt muligheter for å tåle variasjoner i inntekter og utgifter. Hvordan den økonomiske handlefriheten vil øke i en større kommune vil være sentralt, og den reelle handlingsfriheten vil også være

avhengig av investeringsbehovet. Begge kommuner har i dag begrenset handlefrihet. I en større kommune kan stordriftsfordeler potensielt utløse økonomiske gevinster, som igjen kan benyttes til å øke kvaliteten på tjenestene eller til å foreta nødvendige investeringer.

Nord-Odal kommune har i dag noe bedre handlefrihet enn Sør-Odal kommune. På den andre siden forventes det en større vekst i Sør-Odal som på sikt vil virke inn på kommunens tilgang til frie inntekter. En sammenslåing av kommunene kan i fremtiden gi stordriftsfordeler som kan styrke kommunene, og det vil videre kunne spares betydelig i administrasjonskostnader ved å etablere en ny kommune. En samlet Odalskommune vil sannsynligvis likevel bli for liten til å kunne sikre gode resultater over tid.

Gode og likeverdige tjenester til innbyggerne

Kommunene som arbeidsgivere

Medarbeiderne er en avgjørende ressurs, og den nye kommunen skal sikre god rekruttering og være en attraktiv arbeidsgiver for alle yrkesgrupper. Sør-Odal kommune har i dag 453 årsverk. Nord-Odal kommune har 370 årsverk.

Kommunene opplever vanskeligheter med å rekruttere høgskolegrupper som sykepleiere, lærere innenfor enkelte fag og brannvern. Tilgangen på fagarbeidere har vært rimelig god, men behovet innenfor helsefag er økende.

En kommunesammenslåing vil være en virksomhetsoverdragelse. Det betyr at kommunens arbeidstakere vil ha sine rettigheter fastsatt i lovgivning og i avtaleverk. Noen medarbeidere vil derimot kunne få nye oppgaver og nytt arbeidssted. En større kommune vil kunne være med å styrke fagmiljøene innenfor noen fagområder og bedre muligheten for å kunne opparbeide seg spisskompetanse. På den andre side kan større fagmiljø føre til økt sentralisering og avstand mellom ansatte og ledelse.

Kommunens målsetning bør være å samle og styrke fagmiljøer for å sikre robuste og kvalitativt gode tjenester. Plassering av fagmiljøer bør geografisk fordeles i kommunen etter hva som faglig sett og effektivt sett gir de beste løsningene for befolkningen.

Kommunale tjenester

Det må være en målsetning at den nye kommunen skal levere gode, likeverdige, brukervennlige og fremtidsrettede tjenester til innbyggerne i hele befolkningen. Innbyggerne skal ha nærhet til det daglige tilbudet for barnehage, skole, eldreomsorg og kulturtilbud til barn og ungdom, og dette skal primært lokaliseres i nærheten av der folk bor. Geografisk lokalisering av tjenester (sykehjem, skoler, bibliotek, barnehager mv). bør ikke flyttes som følge av etablering av den nye kommunen.

Frivillighet er et viktig supplement til tjenestetilbudet, og den nye kommunen må tilrettelegge for godt samarbeid med lag og foreninger.

Kommunen bør ha fokus på innovative løsninger, velferdsteknologi og digital innbyggerdialog til det beste for brukerne.

Barnehage

Barnehagene i Odalskommunene har i dag en spredt struktur, og dette vil på sikt kunne gi utfordringer knyttet til liten kapasitet i områder med vekst og ledig kapasitet i andre områder hvor behovet for plasser ikke er like stort. En ny kommunestruktur vil i utgangspunktet ikke ha stor effekt på barnehagesektoren da barnehagene mest sannsynlig vil forbli lokalisert der de er i dag, men det vil bli nødvendig å foreta en løpende gjennomgang av behovet for barnehageplasser fordelt på lokalitet. Tilgang på barnehageplasser er en avgjørende faktor for å tiltrekke seg yngre befolkningsgrupper.

Grunnskole

Sør-Odal har i dag en spredt skolestruktur med 5 barneskoler og en ungdomsskole. Det er vedtatt at det skal bygges en ny 1-10 skole på Skarnes, ønsket ferdigstilt august 2019. Nord-Odal har en sentralsitert skolestruktur med barneskoler på Sand og Gardvik og en felles ungdomsskole for hele kommunen. Det videregående skoletilbudet for begge kommuner er lokalisert på Skarnes. Det er svært viktig for kommunens utdanningstilbud at Skarnes videregående skole opprettholdes av fylkeskommunen. Majoriteten av de to kommunenes elever på videregående trinn går der.

Kommunens skolerestateter målt gjennom nasjonale prøver ligger under landsgjennomsnittet i begge kommuner.

Kommunene erfarer at det tidvis er vanskelig å rekruttere lærere, og at dette har blitt tiltagende de senere år. En sammenslåing av de to kommunene vil sannsynligvis ha liten effekt på de enkelte skoler, men de to kommunene kan samlet sett styrke skoleledelsen slik at det kan frigjøres tid til å jobbe strategisk for å bedre skoleresultatene i kommunene.

Helse, omsorg og sosialtjeneste

Innenfor helse- og omsorgsfeltet er det flere tjenester som totalt sett er ressurskrevende for kommunene, og en stor andel av kommunenes årsverk er lokalisert til dette tjenesteområdet.

Statistikk viser at både Sør-Odal og Nord-Odal i dag ligger betydelig under landsgjennomsnittet for andel årsverk i prosent med helse- og sosialfaglig utdanning og andel årsverk med relevant utdanning fra universitet/høgskole. Tjenesteutvikling, innovasjon og bruk av teknologiske løsninger kommer til å bli sentralt for kommunene fremover, og det vil være behov for høy kompetanse for å møte omstillingsbehovene på en tilfredsstillende måte. Innenfor noen områder er fagmiljøene av en slik størrelse at de har nok kompetanse, selv hvis kommunene består som egne kommuner. Innenfor andre områder som eksempelvis rus, psykisk helse og forebygging vil kommunene stå sterkere sammen, men vil også innenfor noen spisskompetanseområder kunne bli for små sammen til å møte kravet til kompetanse som er forespeilet skal komme.

Innenfor området sosialtjeneste vil en sammenslåing av kommunene føre til en sentralisering av tjenestekontoret til ulempe for noen brukere. På den annen side vil en sammenslåing styrke fagmiljøene og arbeidet med bistand og tilrettelegging for blant annet økt deltakelse i arbeidslivet.

Barnevern

Begge kommuner har store utgifter knyttet til dette tjenesteområdet. Sør-Odal og Nord-Odal kommuner har i dag felles barnevernstjeneste, og en sammenslåing av kommunene vil ikke endre dette tjenestetilbudet.

Administrasjon

En sammenslåing av de to kommunene gir muligheter for effektivisering og realisering av stordriftsfordeler innenfor administrasjonstjenestene. Kommunene vil ved en sammenslåing ha mulighet til å redusere de samlede utgiftene knyttet til området. Uavhengig av om man velger å sentralisere deler av administrasjonstjenestene vil man kunne dra nytte av en bredere og større kompetanse i organisasjonen. Det er også rimelig å anta at større fagmiljø vil bidra til bedre rekruttering av fagkompetanse. På sikt kan det også forventes noe reduserte kostnader til IKT.

Kvalitet og kompetanse i tjenestene

Kompetanse er avgjørende for tjenestekvaliteten. Faktorer som trekkes frem som forklaringer på kompetanseutfordringer er kommuneøkonomi, mangel på søkere, gjennomtrekk, konkurranse med statlig- og privat sektor, beliggenhet og kommunens attraktivitet. Man finner også en sammenheng mellom fagmiljøers størrelse og rekruttering. Små fagmiljø er mindre attraktive og således vanskeligere å besette med god/rett kompetanse.

De største områdene som eksempelvis hjemmetjeneste, sykehjem, skole, barnehage, helsestasjon og barnevern er i dag store nok enheter til å kunne betegnes som kompetansemiljøer. Innfor mindre fagfelt som eksempelvis stab- og støttetjenester, tekniske tjenester og rehabilitering og bistand inkl. rus har kommunene mer sårbare fagmiljøer og vil ha god nytte av en sammenslåing. På spisskompetanseområder vil også en ny kommune i Odalen kunne bli for liten.

Fremtidig behov for kommunale årsverk pr. 1000 innbyggere

Tabellene under sier noe om behovet for årsverk i yrkesaktiv alder (20-66 år) pr. 1 000 innbyggere innenfor de tre største sektorene i 2014, 2020 og 2040 (korrigerer for størrelsen i befolkningen) ved samme dekningsgrad som på tjenestene i 2014:

	2014	2020	2040
Barnehage			
Samlet	20	18,3	19,7
Sør-Odal	19,5	17,7	18,6
Nord-Odal	20,9	19,1	21,6
Grunnskole			
Samlet	19,3	18,1	19,3
Sør-Odal	19,7	18,5	20,2
Nord-Odal	18,5	17,5	17,9
Helse og omsorg			
Samlet	49,2	50,9	76,9
Sør-Odal	46,7	47,6	76,6
Nord-Odal	53,3	56,1	77,6

(kilde: Kostra 2014)

Den nye Odalskommunen vil ha et stort behov arbeidskraft knyttet til helse og omsorg frem mot 2040. Andre områder vil ha omtrent det samme behovet som i dag.

Helhetlig og samordnet samfunnsutvikling

Manglende samfunnsutvikling er sannsynligvis den aller største utfordringen Glåmdalsregionen samlet står ovenfor. Uavhengig av kommunestruktur bør det derfor jobbes aktivt i alle kommuner om å styrke den helhetlige samfunnsutviklingen. Spesielt må kommune har fokus på å skape vekst i folketallet og tilrettelegge for en bredde i næringslivet.

Arealbruk

Det vil være en målsetning for den nye kommunen at det skal legges til rette for vekst både i grendene og i tettstedene.

Sør-Odal kommune har gjennom kommuneplanens samfunnsdel med tilhørende arealdel lagt til rette for å utvikle både boområder og næringsområder. Nord-Odals strategi er å satse på Sand som kommunesenter og ha

bosetting i tettstedene Mo, Austvatn, Bruvoll og Knapper. Nord-Odal har et stort hyttefelt på Austvatn ved Storsjøen under utbygging og videre er næringsområdet Granerud under regulering.

Samlet sett vil en Odalskommune ha arealer nok til å legge til rette for vekst i befolkningen og vekst i næringslivet. Veksten styres imidlertid ofte av hva markedet etterspør, og det må derfor også jobbes med å gjøre kommunene attraktive for innbyggere og næringsliv. God kommunal tilrettelegging og merkevarebygging kan være en del av strategien for å øke kommunens attraktivitet.

Kommunene vil stå bedre rustet sammen i arbeidet med kommuneplanlegging, effektiv arealplanlegging, rask byggesaksbehandling, dialog med utbyggere, tilrettelegging for næringsliv og innenfor feltet knyttet til merkevarebygging og markedsføring av kommunene.

Det vil være naturlig å satse på videreutvikle både Skarnes og Sand som handelssentra og med kommunesenterfunksjoner i tråd med vedtatte kommuneplaner.

Infrastruktur

Sør-Odal kommune har relativt god forbindelse med omverden gjennom E16 og jernbane. Rv 24 går nordover fra Sør-Odal til Nord-Odal og videre til Stange og Hamar. Nord-Odal kommune har også god forbindelse til Eidsvoll. Det er relativt kort vei til Gardermoen fra begge kommuner.

Kollektivtransporttilbudet i retning Romerike/Gardermoen er kraftig forringet det siste året. Dette berører begge kommuner.

Det er viktig for utviklingen i begge kommuner at det jobbes med en rask utbygging av E16.

Både Nord-Odal og Sør-Odal har utfordringer knyttet til mobil- og bredbåndsdekning. Det er behov for å utvikle en helhetlig strategi for å tilrettelegge for utbygging i begge kommuner. Kommunene vil stå bedre rustet sammen både kompetanse- og ressursmessig til å gjennomføre en slik satsning.

Næring

Ved en videreføring av dagens demografi vil andelen arbeidsføre over antallet eldre på sikt føre til at begge kommuner vil ha utfordringer knyttet til å øke sysselsettingsgraden, som også i dag er lav.

Verdiskaping kan måles i nettopprodukt per sysselsatt i ikke-finansielle aksjeselskap. I Nord-Odal er tallet kr. 566 754,- og kr. 602 840,- i Sør-Odal. Begge ligger godt under landsgjennomsnittet som er kr. 1,3 millioner. En sammenslåing av de to kommunene vil være positivt for næringslivet da mange med dette får et naturlig større hjemmemarked, noe som kan gi vekst og dermed større konkurransekraft utenfor kommunen.

Bransjesammensetning i de to kommunene er i liten grad komplementerende. De største bransjene i privat sektor er industri, tjenesteyting, varehandel og byggevirksomhet i begge kommunene.

Arbeidsplassutvikling

Nord-Odal kommune hadde i perioden 2003-2013 en bedre relativ arbeidsplassutvikling enn Sør-Odal. Tall fra NHOs Kommune-NM viser derimot at trenden i Sør-Odal er i ferd med å snu. Kommunen hadde i 2014 en vekst i det private næringslivet på hele 6,9 %. Nord-Odal hadde til sammenlikning en vekst på 1,8 % samme år. Det er vanskelig å forutse hvordan arbeidsplassutviklingen vil være i en kommune med 13 000 innbyggere kontra 7 900, men eventuelle frigjøringer av ressurser kan brukes til nærings- og samfunnsutvikling gjennom fondsmodeller. På generelt grunnlag vil et ofte være enklere å legge til rette for sysselsettingsvekst i en stor kommune, men en samlet Odalskommune vil fremdeles være relativt liten i denne sammenheng.

Næringssammensetning og sysselsettingsgrad

Glåmdalen har en større andel av de sysselsatte ansatt innenfor lokale- og kommunale virksomheter og en mindre andel ansatte innenfor regionale næringer som bygg- og anleggsvirksomhet, finans- og forretningsmessig tjenesteyting og transport og kommunikasjon enn landsgjennomsnittet. Følger man utviklingen i regionen fra tusenårsskiftet har det totalt sett vært en nedgang innen for arbeidsplasser i kategorien basisnæringer (landbruk, industri/bergverk, kraft- og vannforsyning), mens det totalt sett har vært en økning innenfor de regionale næringer, slik som landet forøvrig. Andre næringer har vært relativt stabile innenfor samme periode. Nedgangen innenfor basisnæringer kan skyldes at Glåmdalsregionen har hatt en uheldig bransjestruktur, men andre faktorer må også ha spilt en rolle.

Sør-Odal kommune har 65 % sysselsatt i privat sektor, mens Nord-Odal har 59 %. Begge ligger godt under landsgjennomsnittet som er 69 %.

I henhold til NHOs Kommune-NM (2014) er Glåmdalsregionen rangert som nummer 72 av regioner når det gjelder arbeidsplasser pr. innbygger i yrkesaktiv alder (sysselsatte personer etter arbeidssted i prosent av befolkningen i yrkesaktiv alder (16-66 år)). Statistikken viser at Sør-Odal hadde en sysselsettingsandel på 49,5 %, Nord-Odal på 48,8 %, mens nabokommunene Kongsvinger og Nes har henholdsvis 72 og 45 prosent. Ullensaker har en sysselsettingsgrad på 110 %.

Det bør jobbes for at den nye kommunen skal være attraktiv ovenfor næringsaktører og befolkning og være et reelt alternativ til kommunene på Romerike når det gjelder etablering. Kommunene vil være for små til å trekke dette arbeidet alene, og vil ha nytte av fortsatt samarbeid med Byregionprosjektet i Glåmdalsregionen. Kommunene bør likevel etterstrebe å etablere en egen seksjon for næringsutvikling som kan møte næringslivets behov for støtte og tilrettelegging.

Styrke lokaldemokratiet og gi større kommuner flere oppgaver

Politisk organisering av ny kommune

Hvordan den nye kommunen skal organiseres politisk avklares i felles plattform for ny kommune. Størrelsesmessig vil ikke den nye kommunen bli større enn at man kan anta at formannskapsmodellen kan legges til grunn.

Interkommunale selskaper

Interkommunale selskaper og samarbeid er utbredt i de to kommunene. Interkommunale selskaper representerer en manglende mulighet for styring for kommunene. En sammenslåing av de to kommunene vil redusere behovet for interkommunalt samarbeid innenfor PP-tjenesten, barneverntjenesten, økonomikontoret og kulturskolen. Hvorvidt det blir behov for fortsatt deltakelse i interkommunale selskaper som Hedmark revisjon IKS, Glåmdal Interkommunale Voksenopplæring (GIV), Glåmdal interkommunale renovasjonsselskap (GIR) og Glåmdal interkommunale vann- og avløpsselskap IKS (GIVAS) må utredes i egne saker.

Regionalt samarbeid

Det bør være en målsetning for den nye kommunen å videreføre strategiske samarbeid som grensesamarbeidet i Glåmdalsregionen, ARKO og i Osloregionen. Det bør også etterstrebes å innlede et tettere samarbeid inn mot Romerike.

Etablering av den nye kommunen

Ved en eventuell sammenslåingsprosess vil det måtte opprettes en fellesnemnd til å samordne, og ta seg av forberedelsen av sammenslåingen. Nemnden opprettes av de respektive kommunestyre i samsvar med inndelingsloven. Leder av fellesnemnda velges av fellesnemnda, og ved stemmelikhet har leder dobbeltstemme. Fellesnemnda disponerer de økonomiske midlene som staten stiller til disposisjon for engangsstøtte til kommunene ved en sammenslåing.

Sammendrag alternativ

Tjenesteproduksjon:

Fordeler:

- Det vil kunne etableres større fagmiljøer innenfor områder som er små og sårbare.
- Ved tildeling av nye oppgaver vil det være positivt at kommunen har styrkede fagmiljøer og større og mer fleksible ressurser til å håndtere oppgavene.
- Større fagmiljøer vil være en styrke for å sikre rekruttering av fagkompetanse.

Ulemper:

- Tjenester som samlokaliseres vil kunne øke avstanden til brukerne.
- Noen enheter vil kunne bli så store at avstanden mellom ledelsen og medarbeiderne øker.

Samfunnsutvikling:

Fordeler:

- Kommunen kan styrke fagmiljøene som jobber med samfunns- og næringsutvikling gjennom effektiv arealplanlegging, rask byggesaksbehandling og samlet merkevarebygging/markedsføring.
- Kommunen kan få større påvirkningskraft ovenfor regionale myndigheter for å bedre kollektivtilbudet.
- Kommunen kan styrke ressursene til å jobbe systematisk og forebyggende for å tilrettelegge for bedre folkehelse, stimulere til frivillig arbeid og deltakelse i arbeidslivet.
- Det vil være en styrke at kommunen får mer ressurser til å jobbe helhetlig for å tilrettelegge for utbygging av bredbånd.

Ulemper:

- Ingen.

Økonomi:

Fordeler:

- Kommunen kan frigjøre betydelige ressurser innenfor administrasjonsområdet til å jobbe med tjenesteproduksjon og utviklingsarbeid.
- Stordriftsfordeler kan øke kommunens handlefrihet og mulighet til å bygge opp disposisjonsfond.

Ulempe:

- Begge kommunene har tilsvarende økonomiske utfordringer i tiden fremover, det er uklart hvorvidt en sammenslåing vil påvirke økonomien positivt eller negativt for kommunens innbyggere.

Demokrati:

Fordeler:

- Det vil være en styrke for rekrutteringen til politisk arbeid at innbyggertallet øker.
- Interkommunale tjenester vil falle bort og det vil kunne gjøres en analyse av behovet for deltakelse i interkommunale selskaper.

Ulempe:

- Det vil bli færre folkevalgte med mulig økt «avstand» til befolkningen.

Sør-Odal kommune

Øgardsvegen 2

2100 Skarnes

Tlf: 62 96 80 00

<http://www.sor-odal.kommune.no/>